

İNĦİTÂĦ

(الانفتاح)

Belli harflerin telaffuzu sırasında dilin damağa temas etmeyip açık durması (bk. HARF).

İNĦİTÂR SÛRESİ

(سورة الانفتار)

Kur'an-ı Kerim'in seksen ikinci sûresi.

Mekke döneminde Nâziât sûresinden sonra nâzil olmuştur, on dokuz âyettir. Fâsılası ه، ن، م، ك، ت harfleridir. Adını ilk âyette geçen "yarılmak" anlamındaki *infîtar* kelimesinden alır. Sûrenin nazmı ve âyetleri arasındaki insicam bir defada nâzil olduğu izlenimini vermektedir.

Sûrenin ilk bölümünde (âyet 1-5) yer ve gökle ilgili bazı kıyamet olayları tasvir edilerek göğün yarılacağı, yıldızların etrafa saçılacağı, aradaki engeller kaldırılarak deniz sularının birbirine karıştırılacağı ve kabirdekilerin dışarıya çıkarılacağı belirtilir. İkinci bölüm (âyet 6-8) kınama üslûbunun ağır bastığı soru ifadesiyle başlamaktadır: "Ey insan! Seni kerem sahibi rabbine karşı aldatan nedir?" Hz. Peygamber'in, Übey b. Halef veya Velid b. Mugire hakkında nâzil olduğu belirtilen bu âyeti okuduktan sonra, "Onu cehaleti

aldattı" dediği nakledilir (Kurtubî, XIX, 245). Sorunun ardından, gerektiği şekilde şükretmeyen insana kendisini en güzel şekilde yaratan rabbine karşı sorumlulukları hatırlatılır. Sûrenin daha sonraki bölümünde (âyet 9-16) inancsızların yalamalarına dikkat çekilir. Âhiret sorumluluğu üzerinde durularak yazıcı meleklerin (Kirâmen Kâtibîn) kişinin yaptıklarının hepsini kaydettiği ve iyilerin cennete, kötülerin cehenneme gidecekleri ifade edilir. Daha sonra hesap gününün büyüklüğü tasvir edilir, Hz. Peygamber'e yöneltilen soru cümleleriyle âhiret gününün dehşeti tekrar vurgulanır ve herkesin bütün gücünden soyutlandığı o günde yalnızca Allah'ın emrinin geçerli olduğu belirtilir (âyet 17-19).

İnfîtar sûresi, Resûl-i Ekrem'in cemaatle kılınan namazlarda okunmasını tavsiye ettiği sûreler arasında yer almış, Nesâî'nin zikrettiği bir hadise göre ("İftitâh", 70) Muâz b. Cebel'in bir gün kırdığı yatsı namazını çok uzatması üzerine Resûlullah, "Fitne çıkarıyor mı arzu ediyorsun ey Muâz? Sebbihî'sme rabbike'lâ'lâ, ve'd-duhâ, ize's-semâün fetarat sûreleri neyine yetmiyor?" demiştir. Hz. Peygamber'in, İnfîtar sûresinde tasvir edilen kıyamet sahnelerinin dehşetine işaret ederek, "Kıyamet gününü kendi gözleriyle görmek isteyen kimse Tekvîr, İnfîtar ve İnşikâk sûrelerini okusun" (Tirmizî, "Tefsîr", 81); "Beni Hûd, Vâkıa, Kıyâme, Mürselât, ize's-şemsü küvvirat (Tekvîr), ize's-semâün şekkat (İnşikâk) ve ize's-semâün fetarat (İnfîtar) sûreleri ihtiyarlattı" buyurduğu rivayet edilmiştir (Abdürrezzâk es-San'ânî, III, 368).

İnfîtar sûresinin fazileti hakkında rivayet edilen (meselâ bk. Zemahşerî, IV, 229), "Kim İnfîtar sûresini okursa Allah onun için gökten inen her yağmur damlası ve her kabir sayısınca bir iyilik yazar" anlamındaki hadisin uydurma olduğu kabul edilmiştir (Muhammed b. Muhammed et-Trablusî, I, 1036).

BİBLİYOGRAFYA :

Tirmizî, "Tefsîr", 81; Nesâî, "İftitâh", 70; Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Muşannef* (nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1403/1983, III, 368; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), IV, 227-229; Kurtubî, *el-Câmi'*, XIX, 244-250; Süyûtî, *ed-Dürri'l-menşûr fi't-tefsiri'l-me'sûr*, Beyrut 1403/1983, VIII, 437-440; a.mlf., *Esbâbü'n-nuzûl*, [baskı yeri ve tarihi yok] (Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî), s. 213; Muhammed b. Muhammed et-Trablusî, *el-Keşf'il-ilâhî'an şedîdi'z-za'f ve'l-mevzû' ve'l-vâhî* (nşr. Mahmûd Ahmed Bekkâr), Mekke 1408, I, 1036; Elmalılı, *Hak Dini*, VIII, 5631-5644; "el-İnfîtar", *İDMİ*, III, 449-450.

KÂMİL YAŞAROĞLU

İNGİLİZ DOĞU
HİNDİSTAN ŞİRKETİ

Uzakdoğu ve Hindistan'da İngiliz sömürgecilğini temsil eden özerk devlet statüsündeki ticaret şirketi.

Orijinal adı British East India Company'dir. 31 Aralık 1600'de, Portekiz ve İspanya'nın tekelinde bulunan Uzakdoğu ve Hindistan baharat ticaretinden pay almak üzere İngiliz tüccarları tarafından krallık beratıyla kurulmuş, zamanla dünyanın en büyük ticaret organizasyonlarından biri ve İngiliz sömürgeciliğinin Asya'daki temsilcisi haline gelmiştir. Şirketin bu temsilciliğini, hükümetin tekel imtiyazını sona erdirip teşkilâtını dağıttığı 1858 yılına kadar özellikle Hindistan'daki faaliyetleri, konumu ve etkisiyle özerk bir devlet gibi sürdürdüğü görülür.

Şirket ilk seferini 1601'de Doğu Hint adalarına (Malezya-Endonezya) düzenledi. Kârlı geçen bu seferden sonra ayrıca Hindistan ile ticaret imkânlarını araştırma kararı verdi ve 1612'de Bâbürlüler'den Gucerât'ın limanı Sûret'e girme imtiyazı aldı. Aynı zamanda askerî güce de sahip olan ve Kızıldeniz, Basra körfezi, Japonya'ya seferler düzenleyen şirket, İranlılar'la birlikte 1622'de Portekiz donanmasını Hürmüz Boğazı'nda mağlûp ederek Körfez bölgesinin ve Hindistan yolunun kontrolünü ele geçirdi. Fakat bu başarıyı Uzakdoğu'da Hollandalılar'a karşı gösteremedi ve Doğu Hint Adaları bölgesinden çekilmek zorunda kaldı. Bunun üzerine dikkatini daha çok Hindistan üzerinde yoğunlaştıran şirketin ticaret organizasyonu giderek gelişti. Sûret ve Masulipatam'dan sonra Bengal'e yöneldi ve 1639'da Madras'ı kiraladı. 1661'de Bombay, II. Charles'ın Prenses Catherine de Braganca ile evlenmesi sebebiyle Portekiz Kralığı'ndan düğün hediyesi olarak alındı ve 1690'da Kalkûta liman şehri kuruldu. 1698'de başka bir İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin faaliyete geçmesi karışıklığa yol açıtıysa da 1709'da iki şirket birleşti. Bu arada Uzakdoğu'da Hollanda Doğu Hindistan Şirketi ile rekabet tekrar hızlandı ve ilişkiler zaman içinde savaşa varacak boyutlarda gerginleşti.

XVIII. yüzyılın ilk yarısında ticaret hacminde büyük bir gelişme kaydeden şirket, İngiliz hükümetiyle ilişkilerini düzenleyerek ticaret yaptığı bölgelerde devlet adına hareket etme ve temsil imtiyazı aldı. 1717'de Bâbürlüler'den kapitülasyon hakları kazandı ve ülkede çok güçlü bir

Muhakkak hatıyla yazılmış İnfîtar sûresi

